

Rechtbank Amsterdam
Zaaknummer: 766933 / HA ZA 25-896
Roldatum: 27 mei 2026

AKTE UITLATING ONTVANKELIJKHEID

inzake:

de vereniging
Vereniging Milieudefensie
statutair gevestigd te Amsterdam

hierna te noemen: "**Milieudefensie**"

eiseres,
advocaten: mr. R.H.J Cox, mr. P. Heemskerk

tegen:

1. de naamloze vennootschap
ING Groep N.V.
statutair gevestigd te Amsterdam

en:

2. de naamloze vennootschap
ING Bank N.V.
statutair gevestigd te Amsterdam

hierna samen te noemen: "**ING**"

gedaagden
advocaat: mr. D.C. Roessingh

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Achtergrond: het belang van algemeen belangacties.....	3
3.	Het waarborgvereiste.....	5
3.1	Verweer ING	5
3.2	Achtergrond en inhoud van het waarborgvereiste	6
3.3	Toepassing van het waarborgvereiste in algemeen belangacties.....	10
3.4	Geen sprake van onvolledige of onjuiste informatievoorziening.....	11
3.4.1	De verantwoordelijkheid van ING voor Scope 3-emissies.....	13
3.4.2	De impact of effectiviteit van een reductiebevel aan ING	15
3.4.3	De stelling dat Milieudefensie haar achterban geen adequaat beeld geeft van de gevolgen van toewijzing van haar vorderingen.....	16
3.5	Tussenconclusie	18
4.	Ontvankelijkheid ex artikel 1018c lid 5 Rv	19
5.	Verzoek om artikel 1018e, 1018f en 1018g Rv buiten toepassing te laten	20
6.	De vorderingen tot verkrijging van een verklaring voor recht	22
7.	Conclusie.....	22

1. Inleiding

1. Bij beslissing van 21 april 2026 heeft de rechtbank Milieudéfensie in de gelegenheid gesteld zich bij akte uit te laten over de ontvankelijkheid van Milieudéfensie op grond van artikel 1018c lid 5 Rv en de toepasselijkheid van de artikelen 1018e, 1018f en 1018g Rv op de onderhavige procedure. Partijen hebben in dit verband aan de rechtbank bevestigd af te zien van een mondelinge behandeling over deze onderwerpen.
2. Voorop staat dat Milieudéfensie bij dagvaarding van 28 maart 2025 (“**Dagvaarding**”) uitgebreid heeft onderbouwd dat zij aan alle relevante ontvankelijkheidsvereisten voldoet.¹
3. ING heeft in haar conclusie van antwoord van 18 februari 2026 (“**CvA**”) op een aantal punten verweer gevoerd ten aanzien van de ontvankelijkheid van Milieudéfensie. ING erkent dat Milieudéfensie zich al meer dan 50 jaar op vele verschillende manieren inzet voor het algemeen belang van de bescherming van de leefomgeving en dat zij ook beschikt over de nodige ervaring, deskundigheid en middelen.² Tussen partijen staat ook niet ter discussie dat de klimaatbelangen waarvoor Milieudéfensie opkomt voldoende gelijksoortig zijn. Dit kan indachtig de Urgenda-zaak en de eerdere uitspraken in de Shell-zaak ook redelijkerwijs niet ter discussie staan.³
4. ING’s ontvankelijkheidsverweren komen er goeddeels op neer dat Milieudéfensie niet zou voldoen aan het waarborgvereiste, althans het representativiteitsvereiste, omdat de achterban van Milieudéfensie niet gebaat zou zijn bij toewijzing van de vorderingen en omdat niet zou kunnen worden vastgesteld dat Milieudéfensie voldoende steun geniet van haar achterban voor de specifieke (deel)vorderingen in deze procedure.⁴
5. In het navolgende licht Milieudéfensie toe dat de verweren van ING niet kunnen slagen. Daarbij zal duidelijk worden dat ING de achtergrond en inhoud van het waarborgvereiste miskent (hoofdstuk 3.2 en 3.3 van deze akte). Verder geldt dat ING haar beroep op niet-ontvankelijkheid van Milieudéfensie met name baseert op publieke communicatie door Milieudéfensie via haar website en de beweerdde onvolledigheid en onjuistheid daarvan. Milieudéfensie betwist dat de door ING aangehaalde informatie onvolledig en/of onjuist is. Dit vergezochte verweer is gebaseerd op enkele losse zinnen op de website van Milieudéfensie, terwijl de bredere context daarvan en de uitgebreide informatievoorziening van Milieudéfensie over deze zaak buiten beschouwing blijft. Los daarvan geldt dat het gestelde gebrek in de informatievoorziening hoe dan ook niet kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van Milieudéfensie (hoofdstuk 3.4 van deze akte).
6. In hoofdstuk 4 van deze akte vat Milieudéfensie nog eens samen dat zij aan alle eisen van artikel 1018c lid 5 Rv voldoet.
7. In hoofdstuk 5 van deze akte zal Milieudéfensie in aanvulling op de Dagvaarding nog kort toelichten waarom artikel 1018e, 1018f en 1018g Rv niet van toepassing zijn.

¹ Dagvaarding Milieudéfensie, hoofdstuk III.

² CvA, par. 734-735 en par. 747.

³ Dagvaarding, hoofdstuk III.2.2.

⁴ CvA, par. 739, 744, 745 en 748.

8. Ten slotte gaat Milieudéfensie in hoofdstuk 6 van deze akte nog kort in op de specifieke stelling van ING dat Milieudéfensie niet-ontvankelijk zou zijn in haar vorderingen tot verkrijging van een verklaring voor recht.
9. Indachtig de verstreckende niet-ontvankelijkheidsverweren van ING begint Milieudéfensie met een korte inleiding over het belang van algemeen belangacties. Die achtergrond is relevant voor de beoordeling van ING's verweren, omdat ING meermaals het onderscheid tussen groepsacties en algemeen belangacties uit het oog verliest.

2. Achtergrond: het belang van algemeen belangacties

10. Reeds in de jaren '80 is de mogelijkheid van milieuverenigingen erkend om een rechtsvordering in te stellen ter bescherming van algemene belangen.⁵ De Hoge Raad oordeelde toen al dat bij gebreke van die mogelijkheid een efficiënte rechtsbescherming tegen een dreigende aantasting van deze belangen — die in de regel grote groepen burgers tezamen raken, terwijl de gevolgen van een eventuele aantasting ten aanzien van ieder van die burgers zich vaak moeilijk laten voorzien — niet onaanzienlijk kan worden bemoeilijkt.⁶
11. Ook de wetgever heeft zich begin jaren '90 van de vorige eeuw al gerealiseerd dat het juist bij ideële acties veelal gaat om belangen waarvan de bescherming binnen het stelsel van individuele geschillenbeslechting moeilijk te realiseren is.⁷ In 1994 heeft de wetgever de mogelijkheid tot collectieve rechtsbescherming gecodificeerd in artikel 3:305a BW. In navolging van de toenmalige rechtspraak, is er destijds uitdrukkelijk voor gekozen om ook ideële collectieve acties mogelijk te maken. Verenigingen en stichtingen konden in een collectieve actie opkomen voor de gelijksoortige belangen van andere personen als zij dit in hun statuten hadden staan. Er gold geen expliciet representativiteitsvereiste. Wel moest uit activiteiten voor of na de oprichting blijken dat de organisatie daadwerkelijk de belangen van haar achterban behartigde, zodat de 'vlag de lading dekt'.⁸
12. Artikel 3:305a BW bood een grondslag voor zowel 'groepsacties' als voor 'algemeen belangacties'. Bij groepsacties gaat het om de behartiging van de gebundelde belangen van een bepaald of bepaalbaar aantal individuele personen. Bij algemeen belangacties gaat het om de behartiging door een rechtspersoon van algemene belangen, die niet individualiseerbaar zijn omdat zij toekomen aan een veel grotere groep van personen, die diffuus en onbepaald is.
13. De onderhavige actie van Milieudéfensie is een algemeen belangactie, waarin Milieudéfensie opkomt voor de belangen van de huidige en toekomstige generaties Nederlandse ingezetenen bij een leefbaar klimaat en een duurzame samenleving.

⁵ Hoge Raad 27 juni 1986, NJ 1987/743, m.nt. W.H. Heemskerk.

⁶ Ibid, r.o. 3.2.

⁷ Kamerstukken II 1991/92, 22486, nr. 3, p. 2: "Geleidelijk aan is er een toenemende behoefte te constateren aan een bevoegdheid voor belangenorganisaties om ter bescherming van de door hen behartigde belangen een rechtsvordering bij de burgerlijke rechter in te stellen. Deze behoefte hangt onder meer samen met het verschijnsel dat op steeds meer gebieden van het maatschappelijk leven organisaties in het leven worden geroepen die zich een bepaald belang aantrekken, waarvan de bescherming binnen het stelsel van individuele geschillenbeslechting moeilijk realiseerbaar is. Te denken valt onder andere aan organisaties die opkomen voor de belangen van het milieu, van consumenten en van personen die met discriminatie worden bedreigd."

⁸ Kamerstukken II 1991/92, 22486, nr. 3, p. 20-21.

14. Het is vaste rechtspraak dat maatschappelijke verdeeldheid over de waarde die aan zulke algemene belangen moet worden toegekend of over de wijze waarop die belangen moeten worden afgewogen tegen andere, daarmee conflicterende belangen, geen beletsel is voor ontvankelijkheid in een collectieve actie. Evenmin vormt een beletsel dat het gaat om “diffuse belangen”, in die zin dat de nadelige gevolgen van een aantasting van het ingeroepen recht voor individuele personen zich moeilijk laten voorzien. Sterker nog, de diffusie van belangen is juist een belangrijke reden voor de collectieve actie in het algemeen belang, omdat alleen daardoor rechtsbescherming kan worden geboden. De Hoge Raad heeft hierop voortbouwend geoordeeld dat de omstandigheid dat een aanmerkelijk deel van de personen ter bescherming van wier belangen een collectieve actie strekt, *niet* instemt met het doel van de vordering, evenmin in de weg staat aan een vordering op grond van art. 3:305a BW. Volgens de Hoge Raad is beslissend of in het desbetreffende geval sprake is van “*gelijksortige belangen*” in de zin van art. 3:305a lid 1 BW. Aan dat vereiste is voldaan indien de betrokken belangen zich lenen voor bundeling, zodat een efficiënte en effectieve rechtsbescherming ten behoeve van de belanghebbenden kan worden bevorderd.⁹

ING opent haar ontvankelijkheidsverweer met een opmerking dat de wet ontvankelijkheidsverweren stelt omdat deze wijze van procederen een uitzondering is op het uitgangspunt dat partijen in beginsel alleen voor hun eigen belang kunnen opkomen (par. 736 CvA). In algemeen belangacties is echter geen sprake van de behartiging van gebundelde belangen van een groot aantal individuen die (in elk geval in theorie) ook voor individuele geschillenbeslechting hadden kunnen kiezen. De algemeen belangactie kenmerkt zich nu juist door het feit dat het voor individuen zeer moeilijk zal zijn om in rechte voor deze belangen op te komen, terwijl deze belangen wel de samenleving als geheel raken en een facet vormen van vrijwel ieders bestaan.¹⁰ De ontvankelijkheidseisen dienen in algemeen belangacties dus een ander doel.

15. Met de invoering van de WAMCA is het per 1 januari 2020 mogelijk geworden om in een collectieve groepsactie schadevergoeding te vorderen. In dat verband voorziet de WAMCA in aanvullende en strengere ontvankelijkheidseisen die de kwaliteit en integriteit van (ad hoc opgerichte) commerciële claimorganisaties moeten borgen. De wetgever heeft bij invoering van de WAMCA onderkend dat de strengere ontvankelijkheidseisen van de WAMCA niet tot doel hebben om het organisaties die al een belangrijke rol spelen in het handhaven van collectieve belangen in collectieve acties en die per definitie niet zijn gericht op het verkrijgen van schadevergoeding, onnodig moeilijk te maken hun werk voort te zetten.¹¹

⁹ Zie A-G Wissink en P-G Langemeijer in hun conclusie voor het Urgenda-arrest, ECLI:NL:PHR:2019:887, par. 2.5 met verwijzing naar Hoge Raad 26 februari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK5756 (Stichting Baas in Eigen Huis/Plazacasa), NJ 2011/473 m.nt. H.J. Snijders, r.o. 4.2 en Hoge Raad 9 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK4549 (Staat/Clara Wichmann c.s. en SGP/Clara Wichmann c.s.), NJ 2010/388 m.nt. E.A. Alkema.

¹⁰ Prof. mr. A.W. Jongbloed in GS Vermogensrecht, art. 3:305a BW, aant. 8.1 (actueel t/m 11 november 2024). Vgl. Hoge Raad van 18 december 1992 inzake Kuunders/Natuur en Milieu, Kuunders/Milieuorganisaties, ECLI:NL:HR:1992:ZC0808, m.nt. C.J.H. Brunner, M. Scheltema, r.o. 4.1.2, waar wordt overwogen dat het gaat om “*belangen van burgers welke zich slecht ervoor lenen om door individuele rechtshandelingen te worden beschermd tegen aantasting als die welke hier aan de orde is.*”

¹¹ Kamerstukken II 2017/2018, 34608, nr. 6, p. 11. Zie ook Kamerstukken II 2016/17, 34 608, nr. 3, p. 18. Zie ook Gerechtshof Den Haag 19 maart 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:363 (Recht op Water), r.o. 6.8: “*Voorop staat dat het nooit de bedoeling van de wetgever is geweest om zuiver ideële acties moeilijker te maken dan vóór de invoering van de WAMCA.*” Zie ook Rechtbank Amsterdam 13 juli 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:4035 (FNV &

16. De invoering van de WAMCA heeft de mogelijkheid tot het voeren van algemeen belangacties dus niet ingeperkt. Integendeel, gaat het om ideële acties, dan zijn de eisen die worden gesteld aan belangenorganisaties minder streng dan bij acties die door financiële belangen worden gedreven. De wetgever achtte het niet opportuun en evenmin gerechtvaardigd om dergelijke indringende ontvankelijkheidseisen te stellen aan een rechtspersoon die opkomt voor een ideëel belang.¹² Om die reden biedt artikel 3:305a lid 6 BW een uitzondering op de aangescherpte ontvankelijkheidseisen voor representatieve belangenorganisaties die een ideëel doel nastreven. Wel geldt op grond van het huidige artikel 3:305a lid 1 jo. 3:305a lid 2 (aanhef) dat de 305a-organisatie voldoende representatief moet zijn, zodat de belangen van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt, voldoende gewaarborgd zijn. Over dit vereiste komt Milieudefensie nog te spreken.
17. Op dit moment volstaat de opmerking dat de algemeen belangactie een decennialange geschiedenis kent, in rechtspraak en in wetgeving, gebaseerd op de onderkenning dat alleen op die wijze toegang tot de rechter, en in het verlengde daarvan efficiënte en effectieve rechtsbescherming, kan worden geboden aan algemene belangen, stemloze belangen, belangen van kwetsbare groepen en minderheidsbelangen.
18. Dit geldt in het bijzonder in de onderhavige actie, waarin Milieudefensie opkomt voor klimaatbelangen die *“het grootste probleem van deze tijd”* betreffen.¹³ Het Internationaal Gerechtshof beschrijft de klimaatcrisis zelfs als een *“existential problem of planetary proportions that imperils all forms of life and the very health of our planet.”*¹⁴ Er zijn weinig andere belangen die zo raken aan het fundament van ons bestaan, dan het belang van het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering. Het zijn die belangen die in deze zaak centraal staan en met het oog waarop Milieudefensie vorderingen heeft ingesteld tegen ING, die volgens Milieudefensie als grote systeembank een deelverantwoordelijkheid heeft om haar klimaatbeleid aan te passen in lijn met het universeel erkende doel om de opwarming van de aarde tot 1,5°C te beperken.¹⁵ In de Dagvaarding heeft Milieudefensie in dit verband uitgebreid toegelicht dat de financiële sector cruciaal is voor het behalen van de klimaatopgave, waarvoor onder meer is vereist dat financieringsstromen verlegd worden om consistent te zijn met het 1,5°C-doel en met een klimaatbestendige ontwikkeling.¹⁶

3. Het waarborgvereiste

3.1 Verweer ING

19. ING meent dat in het kader van het waarborgvereiste moet worden onderzocht in hoeverre de achterban van Milieudefensie gebaat is bij toewijzing van de vorderingen. Zij baseert zich

CNV/Temper BV e.a.), r.o. 4.7 waarin is overwogen dat de wetgever met de introductie van strengere ontvankelijkheidsvoorwaarden in artikel 3:305a BW “geen wijziging heeft willen aanbrengen wat betreft de toegang tot de burgerlijke rechter voor bestaande belangenbehartigers die reeds een lange staat van dienst hebben en veelal als verenigingen zijn georganiseerd, zoals FNV en CNV.”

¹² Kamerstukken II 2016/2017, 34 608, nr. 3, p. 8 en p. 29.

¹³ Gerechtshof Den Haag 12 november 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:2099, r.o. 7.25.

¹⁴ International Court of Justice 23 July 2025, Advisory Opinion on the Obligations of States in Relation to Climate Change, par. 456.

¹⁵ Ibid, par. 224: *“the Court considers the 1.5°C threshold to be the parties’ agreed primary temperature goal for limiting the global average temperature increase under the Paris Agreement.”*

¹⁶ Dagvaarding, hoofdstuk IX en X, alsmede hoofdstuk XIV waar de vorderingen zijn onderbouwd.

in dit verband op de wetgeschiedenis bij de (oude) WCAM en op lagere rechtspraak in groepsacties onder het oude artikel 3:305a lid 2 BW.¹⁷ Ook de passage in de conclusie van A-G Ibili waar ING naar verwijst heeft betrekking op het oude artikel 3:305a lid 2 BW in een groepsactie en betreft een totaal andere situatie dan de situatie die in deze zaak aan de orde is.¹⁸

20. Vervolgens hangt ING haar volledige niet-ontvankelijkheidsverweer op aan dit oude criterium op basis waarvan zou moeten worden getoetst of de achterban “*baat heeft*” bij de collectieve actie, en geeft zij bovendien een verkeerde uitleg aan dat verouderde criterium.
21. Om dit verweer van ING in het juiste perspectief te plaatsen, is van belang de achtergrond van het waarborgvereiste te kennen.

3.2 Achtergrond en inhoud van het waarborgvereiste

22. Artikel 3:305a lid 2 BW bepaalde – vóór inwerkingtreding van de WAMCA – dat een 305a-organisatie niet ontvankelijk is, “*indien met de rechtsvordering de belangen van de personen ten behoeve van wie de rechtsvordering is ingesteld onvoldoende gewaarborgd zijn.*” Die zogenoemde waarborgtoets is in 2013 ingevoerd om te verzekeren dat de 305a-organisatie opkomt voor de belangen van haar achterban en niet voor de (commerciële) belangen van haar eigen organisatie.¹⁹
23. De invoering van de waarborgtoets vond plaats tegen de achtergrond van de sterke opkomst van (veelal ad hoc opgerichte) claimstichtingen en *third party litigation funding* (“**TPLF**”) voor groepsacties die (uiteindelijk) strekken tot het verkrijgen van schadevergoeding.²⁰
24. Het waarborgvereiste strekt ertoe misbruik van de collectieve actie te voorkomen.²¹ De wetgever heeft hiermee willen waarborgen dat de belangen van de individuele claimanten leidend zijn en bood de rechter een handvat om kritisch te oordelen over de ontvankelijkheid in een collectieve actie indien hij twijfelde aan de motieven voor het instellen van de actie. Daarmee werd voorkomen dat claimstichtingen het collectief actierecht zouden gebruiken om hun eigen commercieel gedreven motieven na te streven, aldus de parlementaire geschiedenis.²²

¹⁷ CvA, par. 737.

¹⁸ Ibid. ING verwijst naar ECLI:NL:PHR:2026:106, par. 3.31. Uit die overweging, in combinatie met par. 3.37, blijkt dat in de context artikel 3:305a lid 2 (oud) BW de vraag aan de orde was of het hof terecht had geconcludeerd dat een algemeen geformuleerde verklaring voor recht in een groepsactie tegen Rabobank, Lloyds, UBS Zwitserland, UBS Japan en ICAP een meerwaarde zou hebben boven individuele vorderingen, in individuele vervolprocedures of in schikkingsonderhandelingen. Omdat de verklaring voor recht onvoldoende was toegesneden op de belangen van de belanghebbenden, was dat volgens het hof niet het geval en zouden zij geen baat hebben bij de collectieve actie.

¹⁹ Kamerstukken II 2011/12, 33126, nr. 3 (MvT), p. 5-6.

²⁰ Kamerstukken II 2011/12, 33126, nr. 3 (MvT), vanaf p. 4 (onder paragraaf 3 “*De sterke opkomst van claimstichtingen*”) en Kamerstukken II 2016/17, 34608, nr. 3 (MvT) p. 11 en p. 18. Zie tevens de conclusie van A-G De Bock van 30 januari 2026 inzake Oracle Nederland / Stichting The Privacy Collective en SFDC & Salesforce / Stichting The Privacy Collective, ECLI:NL:PHR:2026:129, par. 6.5.

²¹ Prof. mr. A.W. Jongbloed, GS Vermogensrecht, art. 3:305a BW, aant. 18.1 Doel: misbruik voorkomen (actueel t/m 11-11-2024)

²² Conclusie van A-G de Bock van 30 januari 2026, ECLI:NL:PHR:2026:129, par. 6.5 (met verwijzingen naar de parlementaire geschiedenis), par. 8.11 (“*het in 2013 [...] ingevoerde waarborgvereiste [is] bedoeld om*

25. In de rechtspraak wordt ook wel gewezen op het feit dat het waarborgvereiste tot doel heeft om belangenorganisaties met onzuivere motieven te weren. Dat volgt ook uit de rechtspraak waar ING op wijst (wat zoals gezegd rechtspraak is onder de oude versie van artikel 3:305a lid 2 BW).²³
26. In die specifieke context is overwogen dat de rechter in het kader van het waarborgvereiste dient te onderzoeken (i) in hoeverre de betrokkenen uiteindelijk baat hebben bij de collectieve actie indien het gevorderde wordt toegewezen en (ii) in hoeverre erop vertrouwd mag worden dat de eisende organisatie over voldoende kennis en vaardigheden beschikt om de procedure te voeren.
27. Die vragen laten zich alleen aan de hand van de concrete omstandigheden van het geval beantwoorden.²⁴ In de wetsgeschiedenis wordt wel een aantal (niet-limitatieve) factoren genoemd die bij de beantwoording van deze vragen in algemene zin een rol kunnen spelen, namelijk:²⁵
- (i) de overige werkzaamheden die de organisatie heeft verricht om zich voor de belangen van benadeelden in te zetten;
 - (ii) de vraag of de organisatie in het verleden ook daadwerkelijk in staat is gebleken de eigen doelstellingen te realiseren;
 - (iii) het aantal benadeelden dat aangesloten is bij of lid is van de organisatie;
 - (iv) de vraag in hoeverre benadeelden zelf de collectieve actie ondersteunen;
 - (v) de vraag of de eisende organisatie aan de claimcode voldoet;
 - (vi) bij een ad hoc opgerichte stichting kan van belang zijn of deze is opgericht door reeds bestaande organisaties die in het verleden succesvol de belangen van de betrokkenen hebben behartigd;
 - (vii) of de organisatie ter zake van de gebeurtenis ook voor de overheid als gesprekspartner is opgetreden;
 - (viii) of de organisatie in de media ter zake optreedt als spreekbuis.
28. Deze factoren kleuren de toetsing onder het waarborgvereiste in, en tonen dat de vraag of betrokkenen “*baat hebben bij toewijzing van de vorderingen*” een contextgebonden toets is naar de geschiktheid van de organisatie die als doel heeft om oneigenlijk gebruik van de collectieve (groeps)actie tegen te gaan. In algemeen belangacties is niet goed voorstelbaar dat sprake zou kunnen zijn van misbruik of onzuivere motieven, laat staan van een situatie waarin de commerciële motieven van een claimorganisatie zouden botsen met de belangen van de

belangenorganisatie die alleen gedreven worden door hun eigen gewin buiten de deur te kunnen houden”) en par. 9.10.

²³ CvA, par. 737, met verwijzing naar ECLI:NL:RBAMS:2023:468, rov. 4.13 en ECLI:NL:RBAMS:2023:8485, rov. 2.5.

²⁴ *Kamerstukken II 2011/12, 33 126, nr. 3 (MvT)*, p. 12. Zie ook Conclusie van A-G de Bock van 30 januari 2026, ECLI:NL:PHR:2026:129, par. 9.14.

²⁵ *Kamerstukken II 2011/12, 33126, nr. 3 (MvT)*, p. 12-13.

achterban.²⁶ Immers, algemeen belangacties hebben geen commercieel motief en algemeen belangorganisaties worden met *crowdfunding*, donaties en subsidies gefinancierd en niet door commerciële organisaties die zelf (ook) een financieel belang hebben bij de uitkomst van de procedure.

Niettemin zou bij toetsing aan de factoren zoals hierboven vermeld (voor zover die niet specifiek zijn toegesneden op groepsacties) duidelijk worden dat de door Milieudefensie beschermde belangen voldoende gewaarborgd zijn, zodat ook zou zijn voldaan aan het 'baatvereiste' van artikel 3:305a lid 2 (oud) BW.

29. Tegen deze achtergrond is goed te verklaren dat er – althans voor zover Milieudefensie bekend – geen rechtspraak bestaat waarin een 305a-organisatie in een algemeen belangactie niet-ontvankelijk is verklaard wegens het niet voldoen aan het waarborgvereiste. Het waarborgvereiste speelt in algemeen belangacties een hele andere rol, omdat er in algemeen belangacties nu eenmaal minder waarborgen nodig zijn.²⁷
30. Uit het voorgaande volgt bovendien dat ING dit 'baatvereiste' van artikel 3:305a lid 2 (oud) BW – voor zover dat vereiste überhaupt nog zou bestaan – ten onrechte poneert als een inhoudelijke toets. Kortweg komt het standpunt van ING erop neer dat de huidige en toekomstige generaties Nederlandse ingezetenen er per saldo geen baat bij zouden hebben als de vorderingen worden toegewezen, omdat ING's gerapporteerde emissies tevens de emissies van haar klanten zijn en het wereldwijd – zo meent ING – geen verschil zou maken als ING haar emissies zou terugbrengen als klanten en andere financiële dienstverleners niet veranderen. Milieudefensie meent dat dit een miskennis is van de deelverantwoordelijkheid van ING als grote systeembank bij het helpen voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering en de cruciale rol van de financiële sector in dit verband. De inzet van deze procedure is de vaststelling dat ING een rechtsplicht heeft die ING dreigt te schenden, zodat de vorderingen toewijsbaar zijn. Een effectieve bescherming tegen gevaarlijke klimaatverandering is alleen mogelijk als alle systeemrelevante actoren een passende bijdrage leveren aan de oplossing en daartoe hun controle en invloed moeten aanwenden. Daarbij past niet dat men zich ter afwending van een deelverantwoordelijkheid kan verschuilen achter het gedrag van anderen. Op dit moment is echter uitsluitend van belang dat de verweren van ING inhoudelijke verweren zijn, die vooruitlopen op de inhoudelijke behandeling van de vorderingen, maar waarvoor geen ruimte is in de toetsing op basis van artikel 1018c lid 5 Rv. Daarnaast zijn er nog vele andere redenen op grond waarvan Milieudefensie meent dat een aan ING op te leggen reductiebevel wel degelijk effectief zal zijn. Milieudefensie zal dat ook nog nader onderbouwen tijdens deze procedure. In hoofdstuk 3.4 komt Milieudefensie nog wel kort terug op de

²⁶ Vgl. D. Barbiers & C.J.M. Klaassen, 'Ontvankelijkheidseisen voor ideële collectieve acties in het Koninkrijk der Nederlanden', in *Vooruitgedenkboek Burgerlijk Wetboek 1922-2022*, Den Haag: Boom Juridisch 2023, p. 283, p. 285-286.

²⁷ In gelijke zin: *Ibid*, p. 285-286. Zie ook P. Veerman, mr. L. Bryk (Bureau Clara Wichmann), mr. M.B. Hendrickx (PILP), *De obstakels van de WAMCA voor ideële acties*, september 2024, p. 16, voetnoot 80: "*Het waarborgvereiste speelde voor 'klassieke' ideële acties waarin geen private vermogensbelangen maar bovenindividuele of algemene belangen werden behartigd een zeer beperkte rol*", beschikbaar via <https://clara-wichmann.nl/wp-content/uploads/2024/10/De-Obstakels-van-de-WAMCA-voor-Ideele-Acties-BCW-PILP-Rapport-2024.pdf>.

stellingen van ING dat Milieudefensie haar achterban onvolledig en/of onjuist zou voorlichten over de vorderingen.

31. Zoals hiervoor al aan de orde kwam is in 2020 de WAMCA in werking getreden en voorziet de WAMCA in aangescherpte ontvankelijkheidseisen, tegen de achtergrond van het feit dat het met de WAMCA mogelijk is geworden voor 305a-organisaties om exclusief namens een grote groep gedupeerden schadevergoeding in geld te vorderen, en de gehele groep gedupeerden ook te binden aan een uitspraak (behoudens voor zover gedupeerden gebruik maken van een opt-out). Die verscherpte ontvankelijkheidseisen dienen ertoe te voorkomen dat een collectieve (schadevergoedings)actie onbehandelbaar wordt of ten onrechte wordt gebruikt, of lichtvaardig of uitsluitend met het doel de wederpartij te schaden.²⁸
32. Op grond van het huidige artikel 3:305a lid 1 BW kan een stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid een rechtsvordering instellen die strekt tot bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voor zover zij deze belangen ingevolge haar statuten behartigt en deze belangen voldoende zijn gewaarborgd. Dat waarborgvereiste is vervolgens uitgewerkt in lid 2, dat bepaalt dat de belangen van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt, voldoende gewaarborgd zijn, wanneer de rechtspersoon als bedoeld in lid 1, (i) voldoende representatief is, gelet op de achterban en de omvang van de vertegenwoordigde vorderingen en (ii) voldoet aan de daarna opgesomde eisen op het gebied van *governance*, financiering en transparantie van artikel 305a lid 2 sub a t/m f BW.
33. Zoals hiervoor al werd opgemerkt had de WAMCA niet tot doel om het werk van bestaande belangenbehartigers met een lange staat van dienst onnodig te bemoeilijken. Mede om die reden kent de WAMCA een lichter ontvankelijkheidsregime voor collectieve acties met een ideëel doel en een zeer beperkt financieel belang of wanneer de aard van de vordering daartoe aanleiding geeft (artikel 3:305a lid 6 BW). Die uitzondering vindt zijn grondslag in de erkenning van de wetgever dat het in sommige collectieve acties niet nodig en niet redelijk is om verscherpte ontvankelijkheidseisen te stellen.²⁹ Niettemin moet als gevolg van wijziging in een laat stadium van het wetgevingsproces ook in algemeen belangacties aan het representativiteitsvereiste worden getoetst (alsmede aan artikel 3:305a lid 3 BW).³⁰ Bij toepassing van artikel 3:305a lid 6 BW blijven de eisen van artikel 3:305a lid 2 sub a t/m f en artikel 3:305a lid 5 BW buiten toepassing.
34. In het licht van het voorgaande geldt bij toepassing van artikel 3:305a lid 6 BW dat in algemeen belangacties aan de hand van het representativiteitsvereiste wordt getoetst of aan het waarborgvereiste is voldaan. Welke eisen aan de representativiteit dienen te worden gesteld, hangt af van de omstandigheden van het geval.³¹

²⁸ *Kamerstukken II 2016/17, 34608, nr. 3, p. 16.*

²⁹ *Kamerstukken II 2016/17, 34608, nr. 3, p. 16.*

³⁰ *Kamerstukken II 2018/19, 34608, nr. 14, p. 1-2.* Dat amendement had volgens de indiener het doel ervoor te zorgen “dat de massaschadeprocedure niet openstaat voor vorderingen door onrepresentatieve rechtspersonen met winstoogmerk zonder band met Nederland”.

³¹ Hoge Raad 10 oktober 2025, ECLI:NL:HR:2025:1534, r.o. 3.3. Zie ook de conclusie van A-G Wissink voorafgaand aan dit arrest, ECLI:NL:PHR:2025:695, par. 2.20.1.

3.3 Toepassing van het waarborgvereiste in algemeen belangacties

35. Hoewel de representativiteitseis dus ook voor ideële acties geldt, is de tekst van artikel 3:305a lid 2 BW tekstueel vooral toegesneden op groepsacties. Daar wordt immers gesproken over de representativiteit gelet op “de achterban” en “de omvang van de vertegenwoordigde vorderingen”. Dit komt omdat de eis oorspronkelijk helemaal niet van toepassing zou zijn in ideële acties en de formulering na wijziging aan het eind van het wetgevingsproces niet meer is aangepast.
36. In de Dagvaarding heeft Milieudefensie toegelicht dat voor de beoordeling of een 305a-organisatie die opkomt voor het algemeen belang voldoende representatief is, in de praktijk wordt bekeken of de organisatie een adequate spreekbuis is voor de belangen in kwestie. Daarbij is – anders dan in groepsacties – niet zozeer de vraag of en hoeveel “gedupeerden” de collectieve actie steunen en/of zich kunnen vinden in de specifieke (deel)vorderingen (wat haaks zou staan op de overwegingen van de Hoge Raad over de algemeen belangactie, zie par. 14), maar ligt de nadruk op een contextgebonden toets waarbij aan de hand van met name kwalitatieve factoren wordt beoordeeld of de belangenorganisatie een geschikte belangenbehartiger is.³²
37. In de woorden van de rechtbank Den Haag in de klimaatzaak van Greenpeace tegen de Staat is “de eigenlijke vraag bij ideële vorderingen dus of de belangenbehartiger in het concrete geval een adequate vertegenwoordiger is voor de belangen waarvoor zij zegt op te komen.”³³
38. A-G Wissink wijst in dit verband onder meer op de volgende kwalitatieve omstandigheden (i) de overige werkzaamheden die de belangenorganisatie heeft verricht om zich in te zetten voor het algemeen belang, (ii) of de belangenorganisatie als spreekbuis in de media heeft gefungeerd voor het gestelde belang, (iii) of de vordering wordt gesteund door andere belangenorganisaties, (iv) door wie de vordering wordt gefinancierd en (v) of het belang of de belangenorganisatie eerder ontvankelijk is verklaard in een collectieve actie.³⁴
39. Langs de lat van die kwalitatieve factoren is duidelijk dat Milieudefensie met (onder meer) haar decennialange inzet voor klimaatbelangen en duurzame ontwikkeling, haar *track record* in andere collectieve acties en haar samenwerking met en steun van andere belangenorganisaties, zonder twijfel kan worden gezien als een adequate spreekbuis voor de klimaatbelangen van huidige en toekomstige generaties Nederlandse ingezetenen waar zij in

³² Conclusie van 20 juni 2025 van A-G Wissink, ECLI:NL:PHR:2025:695, par. 2.20.2 en de annotatie van R. Hermans bij het arrest, JBPr 2025/68, p. 1012 (par. 5): “De Hoge Raad verwijst niet naar de omvang van de achterban. Ik leid daaruit af dat in ieder geval bij algemeen belangacties [...] geen kwantitatief criterium geldt.” Zie verder onder meer Rechtbank Den Haag ECLI:NL:RBDHA:2023:17145, r.p. 5.17-5.18. Zie ook R. Stolk, De algemeenbelangactie in strijd met het algemeen belang?, NJB 2023/97; J.J. van der Helm, De representativiteitseis bij ideële acties, O&A 2024/2, p. 8.

³³ Rechtbank Den Haag 25 september 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:14834 (Klimaatzaak Bonaire), r.o. 3.11. Zie ook r.o. 3.11.4: “Zelfs als een groot aantal Bonerianen de actie van Greenpeace Nederland niet zou steunen, zou men dus niet alleen daarom kunnen concluderen dat Greenpeace Nederland onvoldoende representatief is. Overigens is dit niet gesteld en heeft de rechtbank ook geen andere aanwijzingen dat de bevolking van Bonaire de collectieve actie niet steunt.”

³⁴ Conclusie van 20 juni 2025 van A-G Wissink, ECLI:NL:PHR:2025:695, par. 2.20.3. Zie ook *Kamerstukken II* 2023-2024, 36169, nr. 40, p. 10-11, waar de Minister van Rechtsbescherming soortgelijke kwalitatieve factoren opsomt als relevant voor de toepassing van het representativiteitsvereiste in ideële acties.

deze procedure voor opkomt.³⁵ Bovendien kan ook in kwantitatieve zin worden vastgesteld dat Milieudefensie beschikt over een (omvangrijke) achterban voor wiens belangen zij opkomt.³⁶ Milieudefensie voldoet dan ook aan het representativiteitsvereiste.

40. Na het uitbrengen van de Dagvaarding is de evaluatie van de WAMCA gepubliceerd (de “**WAMCA-evaluatie**”).³⁷ Deze WAMCA-evaluatie, die in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Datacentrum is uitgevoerd, bevestigt dat uit de rechtspraak kan worden afgeleid dat het zogenoemde spreekbuis criterium sinds 2023 een prominentere rol inneemt bij de beoordeling van representativiteit in lid-6-acties met een ideëel doel.³⁸ In de WAMCA-evaluatie wordt de aanbeveling gedaan om formeel een kwalitatieve representativiteitstoets in te voeren voor (in ieder geval) lid-6-acties (met een ideëel doel), waarbij de geschiktheid van de 305a-organisatie om op te komen voor de belangen die onderwerp zijn van de procedure wordt getoetst.³⁹

3.4 Geen sprake van onvolledige of onjuiste informatievoorziening

41. Ter onderbouwing van het verweer dat Milieudefensie niet zou voldoen aan het representativiteitsvereiste, stelt ING verder nog dat Milieudefensie haar achterban geen adequaat beeld zou geven van de gevolgen van toewijzing van haar vorderingen. Om die reden is volgens ING niet aannemelijk, althans kan niet worden vastgesteld, dat de achterban van Milieudefensie de vorderingen daadwerkelijk steunt. In een voetnoot verbindt ING daaraan de conclusie dat Milieudefensie om deze reden niet kan worden aangemerkt als een adequate spreekbuis.⁴⁰
42. De stellingen van ING zijn om diverse redenen onjuist, maar kunnen los daarvan hoe dan ook niet tot de conclusie leiden dat Milieudefensie niet zou voldoen aan de voorwaarden van artikel 3:305a BW. Zoals hiervoor uiteen is gezet, is in het kader van het representativiteitsvereiste (uitsluitend) relevant dat Milieudefensie kan worden gezien als een adequate vertegenwoordiger van de klimaatbelangen waarvoor zij zegt op te komen, en staat niet de vraag centraal of er in kwantitatieve zin voldoende mensen zijn die het eens zijn met de collectieve actie (of – zoals ING kennelijk betoogt – met specifieke deelvorderingen die Milieudefensie instelt).
43. Los daarvan is er geen enkele reden om aan te nemen dat de achterban van Milieudefensie de vorderingen in deze zaak niet steunt of in dat verband over onvoldoende informatie zou beschikken.
44. Milieudefensie stelt op haar website veel informatie beschikbaar over haar werkzaamheden, alsook over specifiek deze algemeen belangactie tegen ING. Milieudefensie maakt

³⁵ Dagvaarding, hoofdstuk III.2.3, met verwijzing naar de uitgebreide beschrijving in III.2.1 van de vele feitelijke activiteiten die Milieudefensie al decennia ontplooit ter behartiging van de door haar beschermde belangen.

³⁶ Dagvaarding, par. 77, 135-136.

³⁷ R. Rijnhout & T. Arons, J. Hoevenaars, C. Klaassen, E. Erken, M. Overheul, E. de Jong, X. Kramer en W. van Boom, ‘Vijf jaar WAMCA, Evaluatie Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie (2020-2025)’, september 2025, beschikbaar via <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3488/rapport-vijf-jaar-wamca.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

³⁸ Ibid, p. 13.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Voetnoot 1248 bij par. 745.

correspondentie met ING en processtukken in deze zaak integraal beschikbaar, en publiceert daarnaast ook publiekstoegankelijke samenvattingen.⁴¹ Daarnaast organiseert Milieudefensie publieksevenementen en publiceert zij onderzoek en briefings en voert zij campagnes over de belangrijke rol van banken en in het bijzonder ING bij het veroorzaken én helpen beperken van gevaarlijke klimaatverandering.⁴²

45. Als zodanig is deze uitgebreide informatievoorziening geen vereiste om te voldoen aan het waarborgvereiste of het representativiteitsvereiste (als onderdeel van het waarborgvereiste). ING wijst in dit verband op de noodzaak van een algemeen toegankelijke website met informatie die ervoor zorgt dat *“een gedupeerde een geïnformeerde keuze kan maken of hij de vorderingen van de belangenorganisatie steunt.”*⁴³
46. Ten eerste is bij toepassing van artikel 3:305a lid 6 BW het vereiste van een publiek toegankelijke website ex artikel 3:305a lid 2 sub d BW (als onderdeel van het waarborgvereiste) niet van toepassing.
47. Ten tweede vereist artikel 3:305a lid 2 sub d BW dat informatie wordt verstrekt over de *governance* van de organisatie en een overzicht moet worden gegeven van de stand van zaken in lopende procedures en de resultaten daarvan. Milieudefensie voldoet ruimschoots aan dat vereiste en verstrekt zelfs nog veel meer informatie, omdat zij het van belang vindt om haar leden en andere geïnteresseerden op alle mogelijke manieren bij dit onderwerp te betrekken. De bepaling strekt niet zo ver dat een 305a-organisatie verplicht is om in detail toe te lichten hoe de specifiek ingestelde (deel)vorderingen precies luiden en wat zij behelzen.⁴⁴
48. Dat volgt ook niet uit de wetgeschiedenis die ING in dit verband aanhaalt. De wetgeschiedenis spreekt over de noodzaak om essentiële informatie over het functioneren van de belangenbehartiger via een website raadpleegbaar te maken, opdat een gedupeerde een geïnformeerde keuze kan maken om zich al dan niet aan te sluiten bij een bepaalde belangenorganisatie.⁴⁵ Die overweging is evident gericht op de groepsactie. Immers, in groepsacties kan er sprake zijn van meerdere belangenorganisaties, waarbij gedupeerden zich al dan niet kunnen aansluiten of de beslissing voorligt om zich al dan niet middels een opt-out aan de betreffende actie te onttrekken. In algemeen belangacties is daar geen sprake van en gaat het dus ook helemaal niet om individualiseerbare belangen waar individuele gedupeerden een geïnformeerde keuze over zouden moeten maken.

⁴¹ Zie <https://milieudefensie.nl/actueel/hier-vind-je-alle-juridische-documenten-van-onze-klimaatzaak-tegen-ing>.

⁴² Zie bijvoorbeeld <https://milieudefensie.nl/klimaatzaak-ing/supporter>, <https://milieudefensie.nl/klimaatzaak-ing/info/waarom-klagen-we-eigenlijk-een-bank-aan>, <https://milieudefensie.nl/actueel/milieudefensie-vs-ing-dit-is-de-stand-van-zaken>, <https://milieudefensie.nl/niet-met-mijn-geld/info/dit-zijn-de-bedrijven-waar-ing-jouw-geld-in-steekt>, <https://milieudefensie.nl/actueel/pulicatiepagina-somo-rapport.pdf>, <https://milieudefensie.nl/actueel/met-onze-volgende-klimaatzaak-pakken-we-een-bank-verzekeraar-of-pensioenfonds-aan>, <https://milieudefensie.nl/actueel/samenvatting-nl-onderzoek-klimaatplannen-7-banken-verzekeraars-en-pensioenfondsen>, <https://milieudefensie.nl/actueel/dit-was-milieudefensie-on-tour-de-klimaatzaak-ing>.

⁴³ CvA, par. 738.

⁴⁴ Ook daar kan echter geen twijfel over bestaan, omdat de processtukken in deze zaak ook openbaar zijn. Zoals toegelicht in par. 44 van deze akte voorziet Milieudefensie haar achterban ook op vele andere manieren van informatie over deze klimaatzaak en het belang daarvan.

⁴⁵ CvA, par. 738, met verwijzing naar *Kamerstukken II 2016/17, 34608, nr. 3, p. 20.*

49. De verwijzing van ING naar de uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant in de zaak van FNV tegen Mebin over het spaarurenmodel is ook irrelevant. Die zaak betrof een groepsactie, waarin FNV niet-ontvankelijk is verklaard in haar primaire vorderingen vanwege de onduidelijkheid over hetgeen FNV hiermee kon en wilde bereiken, en ten behoeve van wie, terwijl dat voor de individuele groepsleden bijzonder relevant was.⁴⁶ FNV had daar kennelijk ook tegenstrijdig over verklaard. In die specifieke groepsactie kwam in het kader van het waarborgvereiste relevantie toe aan de vraag of het voor werknemers en ex-werknemers van Mebin helder was of en in hoeverre de primaire vorderingen betrekking op hen hadden en welke positieve én negatieve gevolgen toewijzing daarvan voor hen kan hebben. Het ging namelijk specifiek om de vraag of een bepaalde cao-regeling op grond waarvan die (ex-)werknemers betalingen hadden ontvangen nietig zou moeten worden verklaard. Los van het feit dat het hier om een zeer specifieke situatie ging, speelt dit aspect in het geheel niet in een algemeen belangactie, die naar zijn aard geen betrekking heeft op individualiseerbare belangen van groepsleden.
50. Los van het feit dat ING dus uitgaat van de verkeerde toetsingsmaatstaf, haalt zij in de CvA drie willekeurige passages aan, waaruit zou moeten blijken dat Milieudefensie niet adequaat weergeeft wat er in deze procedure voorligt. Uit het voorgaande blijkt reeds dat ING aan die stellingen de onjuiste gevolgtrekking verbindt dat dit niet-ontvankelijkheid oplevert. Niettemin weerspreekt Milieudefensie hieronder dat van enige onjuiste informatievoorziening sprake zou zijn.

3.4.1 De verantwoordelijkheid van ING voor Scope 3-emissies

51. ING meent dat Milieudefensie ten onrechte stelt dat ING een enorme impact op het klimaat heeft en dat Milieudefensie de Scope 3-emissies van ING (ruim 99,9% van de totale emissies van ING) ten onrechte beschrijft als de uitstoot van ING, omdat dit de indruk zou wekken dat ING die emissies zélf uitstoot, terwijl dit emissies zijn van de klanten van ING.⁴⁷ Milieudefensie zou daarom niet mogen stellen dat ING “*verantwoordelijk*” is voor die emissies.
52. Los van het feit dat de stellingen over de vraag of ING verantwoordelijk is voor haar Scope 3-emissies niet thuishoren bij de beoordeling of aan de eisen artikel 3:305a BW is voldaan, wekken ze ook verbazing. Het idee dat de stellingen van Milieudefensie de gedachte oproepen dat ING (bijvoorbeeld) zélf kolen- of gascentrales uitbaat (en daarmee zélf CO₂ uitstoot) impliceert dat de samenleving niet zou weten wat een bank is. Bovendien geldt dat het betoog dat ING een rechtsplicht heeft om juist ook Scope 3-emissies te reduceren – en ING dus “*verantwoordelijkheid*” draagt voor Scope 3-emissies – nota bene de kern van deze zaak betreft. Voor die verantwoordelijkheid is helemaal niet vereist dat de betreffende actor die emissies zélf uitstoot.⁴⁸

⁴⁶ FNV had kennelijk nietigverklaring gevorderd van het spaarurenmodel op grond van een cao, zodat bij toewijzing de grondslag voor uitbetaling van alle spaarurentoeslag zou komen te vervallen, ECLI:NL:RBOBR:2024:5, r.o. 6.14 t/m 6.19.

⁴⁷ CvA, par. 740 t/m 742.

⁴⁸ Het Gerechtshof Den Haag acht Shell ook verantwoordelijk voor haar Scope 3-emissies, die 95% van haar totale emissies vertegenwoordigen, en die voor het grootste deel bestaan uit de uitstoot die samenhangt met de verbranding van de olie- en gasproducten die Shell op de markt brengt. Zie Gerechtshof Den Haag 12 november 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:2099, r.o. 7.99, 7.110, 7.111. Ook de Staat draagt een juridische

53. Zoals ING zelf stelt, zijn ruim 99,9% van ING's emissies Scope 3-emissies. Zonder een verantwoordelijkheid voor Scope 3-emissies zou ING feitelijk alleen haar kantoorgebouwen moeten verduurzamen en het energie- en materiaalverbruik binnen haar kantoren terug moeten brengen. Het overgrote deel van de klimaatimpact van ING hangt echter samen met de activiteiten in de reële economie die ING financiert en faciliteert. In de Dagvaarding is uitgebreid onderbouwd wat Scope 3-emissies van ING zijn en waarom de rechtsplicht van ING zich ook (en juist) uitstrekt tot die Scope 3-emissies.⁴⁹ Milieudefensie weet zich daarbij gesteerd door vele gezaghebbende bronnen die de belangrijke rol van financiële instellingen bij het veroorzaken en tegengaan van de klimaatcrisis erkennen.
54. In dit verband heeft Milieudefensie ook toegelicht dat de uitstoot van ING kan worden gekwantificeerd op basis het GHG Protocol en PCAF. De "Scope 3 categorie 15" uitstoot is onder meer bedoeld voor financiële instellingen en omvat Scope 3-uitstoot die verband houdt met investeringen in aandelen en obligaties, met bankleningen, met het onderschrijven van uitgiftes van aandelen en obligaties, met vermogensbeheer en andere vormen van financiële dienstverlening. "Scope 3 categorie 15" geeft daarmee uitdrukking aan de bijdrage van financiering aan de broeikasgasuitstoot van (gefinancierde) activiteiten in de economie, en aan de rol die banken bij de verstrekking van die financiering vervullen.⁵⁰ Het is dus ook niet juist dat ING die emissies karakteriseert als emissies van klanten: op grond van het GHG Protocol en PCAF geldt deze uitstoot als uitstoot van ING waar ING in relevante mate invloed op kan uitoefenen.⁵¹
55. Tegen deze achtergrond is het niet meer dan logisch dat Milieudefensie op haar website spreekt over een verantwoordelijkheid van ING voor Scope 3-emissies, en dat zij daarbij ter illustratie wijst op bijvoorbeeld de totale Nederlandse CO₂-emissies om te verduidelijken hoe omvangrijk de klimaatimpact van ING is.
56. Overigens maakt Milieudefensie in haar publieke uitlatingen ook veelvuldig duidelijk dat de klimaatimpact van ING samenhangt met de activiteiten en bedrijven die ING financiert (en het dus inderdaad niet zo is dat ING zelf kolen- of gascentrales uitbaat, voor zover die gedachte bij het publiek überhaupt zou opkomen).⁵² Dat doet Milieudefensie ook op de webpagina's waar

verantwoordelijkheid om de uitstoot van de burgers en bedrijven vanaf haar grondgebied terug te brengen. Aan die verantwoordelijkheid doet niet af dat de Staat die emissies niet zélf uitstoot.

⁴⁹ Zie onder meer hoofdstuk IX, X en XIV van de Dagvaarding.

⁵⁰ Zie onder meer hoofdstuk X.2.3 van de Dagvaarding, alsook p. 138-139 (Box: Wat zijn Scope 1, 2 en 3-emissies?).

⁵¹ Vgl. Dagvaarding, p. 138-139 (Box: Wat zijn Scope 1, 2 en 3-emissies?), met verwijzingen naar de Scope 3 Standaard bij het GHG Protocol. De klanten van ING zullen hun eigen Scope 1, 2 en 3-emissies inventariseren en rapporteren. Op deze wijze wordt voor iedere relevante actor een overzicht verkregen van alle emissies in de waardeketen waar een organisatie controle of invloed over heeft.

⁵² Zie bijvoorbeeld ook <https://milieudefensie.nl/klimaatzaak-ing/info/waarom-klagen-we-eigenlijk-een-bank-aan>: "De uitstoot van banken is heel hoog, maar vaak verborgen Een bank helpt vervuilende bedrijven dus aan geld (bijvoorbeeld via leningen). ING financiert bijvoorbeeld een bedrijf als Shell. De uitstoot veroorzaakt door de olie van Shell jaagt de klimaatcrisis aan. Wij zien het zo: of je nu zelf naar olie boort, of betaalt voor de olieboor, in beide gevallen ben je verantwoordelijk." Zie ook <https://milieudefensie.nl/actueel/waarom-we-juist-ing-aanklagen-de-uitstoot>: "Uitstoot van een bank: hoe werkt dat? Een bank heeft zelf geen rokende schoorstenen, maar is toch verantwoordelijk voor heel veel CO₂-uitstoot. Dat werkt zo: Een bank financiert bedrijven. Sommige bedrijven stoten weinig broeikasgassen uit, zoals de bouwers van een windmolenpark. Andere bedrijven stoten erg veel uit, zoals staalbedrijven die nog staal maken met kolen of de industriële veehouderij. ING kiest zelf aan

ING naar verwijst. Sterker nog, één zin na de zin uit Productie ING-195 die ING in par. 740 aanhaalt, staat letterlijk dat het gaat om uitstoot via financieringen.⁵³ Productie ING-336 is nota bene volledig gewijd aan een toelichting van de wijze waarop ING door middel van financiële dienstverlening aan economische sectoren uitstoot veroorzaakt.⁵⁴ In zoverre geeft de selectieve selectie van enkele losse zinnen ook geen goed beeld van de wijze waarop Milieudefensie met haar achterban communiceert over de belangrijke rol van banken bij het veroorzaken en tegengaan van klimaatverandering.

3.4.2 De impact of effectiviteit van een reductiebevel aan ING

57. In het verlengde van het voorgaande stelt ING dat Milieudefensie's achterban niet gebaat zou zijn bij toewijzing van de vorderingen, omdat de vermindering van Scope 3-uitstoot van ING geen zin zou hebben.
58. In deze rechtszaak staat de deelverantwoordelijkheid van ING voor het terugbrengen van de emissies die zijn verbonden aan haar producten en diensten centraal. Daar zijn de vorderingen van Milieudefensie op gericht. Die vorderingen nopen onder meer tot absolute reducties van de aan ING verbonden emissies, omdat het beperken van klimaatverandering valt of staat met het beperken van de totale hoeveelheid emissies naar de atmosfeer. Daarnaast vordert Milieudefensie onder meer dat ING de emissie-intensiteit van haar financieringsportefeuille in verschillende klimaatrelevante deelsectoren omlaag brengt. Dit bewerkstelligt dat de absolute reductie die door absolute reductiedoelen wordt bereikt niet louter wordt behaald door het stopzetten van financiering en ondersteuning aan een deel van haar klantenportfolio in een bepaalde sector, terwijl de bank intussen haar financiering en ondersteuning voortzet aan andere partijen in die sector die geen klimaatactie ondernemen.⁵⁵ Op deze wijze zal ING als systeemrelevante bank (met een balanstotaal van meer dan EUR 1000 miljard⁵⁶) haar eigen passende bijdrage leveren aan de mondiale klimaatopgave.⁵⁷
59. De stelling dat emissiereducties van ING geen zin zouden hebben is één van ING's belangrijkste inhoudelijke verweren in deze zaak. Het zou slechts gaan om "papieren emissiereducties" van door ING "gerapporteerde emissies" hetgeen niet automatisch zou leiden tot minder emissies naar de atmosfeer, onder meer omdat andere banken de financiering van voormalige ING-klanten zouden overnemen. Dat inhoudelijke verweer verpakt ING vervolgens ook als een niet-

welk bedrijf ze wel of niet geld lenen, en kiest er nu bewust voor om veel geld te steken in bedrijven die veel uitstoot veroorzaken. ING is zelf ook verantwoordelijk voor de uitstoot die de bank financiert."

⁵³ Zie Productie ING-195, 5. Op diezelfde website legt Milieudefensie op p. 2 uit dat ING meer geld steekt in vervuilende bedrijven dan andere Nederlandse banken en op p. 6 wordt uitgelegd hoe ING kan veranderen in een duurzame bank.

⁵⁴ Zie Productie ING-336, welke pagina begint met: "De uitstoot van een financiële instelling, zoals een bank, bestaat uit operationele uitstoot en gefinancierde uitstoot: [...] De gefinancierde uitstoot is verreweg het grootste deel van de uitstoot. Het heeft betrekking op waar het geld van een financiële instelling in wordt gestopt, bijvoorbeeld leningen aan bedrijven die gascentrales bouwen. Dit wordt ook wel 'scope 3 uitstoot' genoemd, 99,9% van ING's uitstoot."

⁵⁵ Dagvaarding, par. 969.

⁵⁶ Dagvaarding, par. 11.

⁵⁷ Dit is geen uitputtende samenvatting: Milieudefensie heeft bijvoorbeeld ook specifieke vorderingen ingesteld die zijn gericht op (samengevat) het stoppen van dienstverlening aan fossiele bedrijven die nog betrokken zijn bij de ontwikkeling van nieuwe fossiele projecten.

ontvankelijkheidsverweer met de stelling dat Milieudefensie's achterban niet gebaat zijn bij toewijzing van de vorderingen en daarom niet aan het waarborgvereiste zou zijn voldaan.

60. De toets aan de vereisten van artikel 3:305a BW is niet de plek om deze inhoudelijke verweren van ING te weerleggen. Voor nu volstaat de vaststelling dat ING met deze stelling de inhoud van het waarborgvereiste miskent. Hiervoor is reeds toegelicht dat ING hiermee ten onrechte het 'baatvereiste' onder artikel 3:305a lid 2 BW (oud) poneert als inhoudelijke toets (par. 26 t/m 30). Het waarborgvereiste is er uitsluitend op gericht om vast te stellen dat een organisatie een adequate vertegenwoordiger is voor de belangen waarvoor zij zegt op te komen. Een inhoudelijke beoordeling van (de kans van slagen van) de vorderingen en/of verweren is daarvoor uiteraard niet vereist en ook niet gepast.

3.4.3 De stelling dat Milieudefensie haar achterban geen adequaat beeld geeft van de gevolgen van toewijzing van haar vorderingen

61. ING vervolgt met de stelling dat niet zou kunnen worden vastgesteld dat Milieudefensie voldoende steun geniet van haar achterban, omdat niet kan worden vastgesteld of die achterban zich bewust is van de aard van de door ING gerapporteerde emissies, de aard van de vorderingen van Milieudefensie en de mogelijke werkelijke gevolgen van toewijzing daarvan. Milieudefensie zou daarom geen "adequate spreekbuis" zijn voor de belangen waarvoor zij opkomt.
62. Deze stellingen komen op hetzelfde neer als de hiervoor besproken stellingen dat ING alleen "op papier" uitstoot veroorzaakt en andere banken voormalige klanten van ING zouden kunnen overnemen. De stellingen horen zoals gezegd niet thuis in het ontvankelijkheidsdebat, maar vergen een juridische en feitelijke inhoudelijke beoordeling. Voor de vraag of Milieudefensie een adequate spreekbuis is voor de belangen waar zij voor opkomt is niet van belang dat iedere Nederlander elke specifieke deelvordering begrijpt, noch dat iedereen het daarmee eens is.
63. ING wijst dan nog specifiek op één specifieke zin die voorkomt op een specifieke webpagina van Milieudefensie waar veelgestelde vragen over de klimaatzaak worden beantwoord.
64. De vraag die wordt beantwoord luidt: "14. Ik ben klant bij ING. Is mijn (spaar)geld nog wel veilig?" Milieudefensie antwoordt dat de klimaatzaak tegen ING gaat over het klimaatbeleid en de uitstoot van ING, en Milieudefensie zich niet focust op het spaargeld of de hypotheek van burgers. In hetzelfde antwoord licht Milieudefensie nog toe dat ING als systeembank de grootste stappen kan zetten met de grote vervuilende bedrijven waar de bank mee samenwerkt en ING genoeg geld kan verdienen door duurzame bedrijven en duurzame projecten te financieren. Bovendien is klimaatverandering een groot risico, ook voor banken, zodat ING ook baat heeft bij het beperken van de opwarming van de aarde. Deze verdere context laat ING weg.⁵⁸
65. Ten eerste geldt dat Milieudefensie met deze toelichting tot uitdrukking heeft willen brengen dat de vorderingen geen betrekking hebben op hypotheek of spaargeld van individuele bestaande klanten van ING, maar op de totale portefeuille van ING, waaronder een

⁵⁸ Productie ING-195, onder vraag 14.

deelvordering die specifiek betrekking heeft op de hypotheekportefeuille van ING in algemene zin.

66. Ten tweede geldt dat Milieudefensie haar achterban zeer uitgebreid voorlicht over de klimaatzaak en de ingestelde vorderingen (zie par. 44-45 hiervoor). Wat er ook verder zij van de duidelijkheid of volledigheid van dit specifieke antwoord, is voor haar achterban genoegzaam duidelijk dat deze zaak gaat over alle door ING gefinancierde en gefaciliteerde activiteiten en de wijze waarop ING de door haar beheerde middelen inzet ten behoeve van de noodzakelijke duurzame transitie.
67. Ten derde geldt dat het voor de beoordeling van de ontvankelijkheid niet relevant is of bestaande klanten van ING met een spaarrekening en/of een hypotheek bij ING het eens zijn met de vorderingen.
68. Milieudefensie komt op voor het beschermen van het milieu en de natuur, voor zowel huidige als toekomstige generaties, en het streven naar een duurzame samenleving. Hoewel een deel van de huidige generatie Nederlanders een rekening of hypotheek zal hebben bij ING, maakt dit niet dat dit deel van de Nederlandse bevolking daarmee geen belang meer heeft bij het beschermen van milieu en de natuur, het bewerkstelligen van een duurzame samenleving of het tegengaan van klimaatverandering en een daaraan door ING te leveren passende bijdrage. Zelfs wanneer negatieve gevolgen te verwachten zouden zijn van de vorderingen van Milieudefensie voor bij ING gehouden spaartegoeden en hypotheek - hetgeen geenszins is gebleken - dan staat dat niet in de weg aan de ontvankelijkheid van Milieudefensie.
69. In hoofdstuk 2 van deze akte is reeds toegelicht dat volgens vaste rechtspraak maatschappelijke verdeeldheid over de waarde die aan algemene belangen moet worden toegekend of over de wijze waarop die belangen moeten worden afgewogen tegen andere, daarmee conflicterende belangen, geen beletsel is voor ontvankelijkheid in een collectieve actie. Ook de omstandigheid dat een aanmerkelijk deel van de personen ter bescherming van wier belangen een collectieve actie strekt, niet zou instemmen met het doel van de vordering (of andere belangen dus zwaarder weegt), staat niet in de weg aan een vordering op grond van art. 3:305a BW. Voldoende is dat sprake is van "*gelijksoortige belangen*" in de zin dat de betrokken belangen zich lenen voor bundeling, zodat een efficiënte en effectieve rechtsbescherming ten behoeve van de belanghebbenden kan worden bevorderd. Dat is hier (onbetwist) het geval.
70. ING doet het voorkomen alsof Milieudefensie opkomt of op zou moeten komen voor de financiële belangen van dat deel van de Nederlandse bevolking dat een spaartegoed of hypotheek heeft bij ING, en vervolgens in een procedure ter behartiging van die belangen daarmee strijdige vorderingen instelt. Die situatie doet zich niet voor.
71. Ten vierde geldt dat het klopt dat toewijzing van de vorderingen tot gevolg heeft dat ING in de komende 25 jaar haar hypotheekportefeuille moet verduurzamen en het door haar beheerde spaargeld in lijn met het 1,5°C-doel moet gebruiken. Maar daaruit volgt als zodanig niet dat bestaande klanten met spaargeld of een hypotheek bij ING op enige wijze merkbare negatieve gevolgen zullen ondervinden van een toewijzing van de vorderingen van Milieudefensie of een deel daarvan. De gefinancierde emissies verbonden met bestaande hypotheek van klanten nemen reeds geleidelijk af naarmate deze hypotheek worden afgelost. ING kan zich bij nieuw

te verstrekken hypotheekportefeuille vervolgens richten op de verdere verduurzaming van haar hypotheekportefeuille. Bovenop deze mogelijkheden voor emissiereducties heeft ING de mogelijkheid om verduurzamingsbeslissingen van klanten te beïnvloeden door leningen aan te bieden met gunstige voorwaarden voor verduurzaming, samen met advies en begeleiding. ING beschikt dus over ruime mogelijkheden om de emissies verbonden met haar hypotheekportefeuille te verminderen.

72. Ten vijfde informeert Milieudefensie haar achterban doorlopend en zeer uitgebreid over deze zaak (zoals toegelicht in par. 44), zowel over de inhoud als over de relevante procedurele stappen. Milieudefensie stelt daarbij integraal de processtukken beschikbaar en publiceert daarnaast publiekstoegankelijke samenvattingen en andere begrijpelijke informatie voor haar achterban.⁵⁹
73. Ten zesde geldt dat uit de stellingen van ING onmogelijk de conclusie kan worden getrokken dat Milieudefensie geen adequate spreekbuis is voor de klimaatbelangen waar zij voor opkomt, en de rol van de financiële sector bij het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering. Anders dan ING stelt, is de toets daarvoor niet of “de achterban” alle specifieke (deel)vorderingen van Milieudefensie in deze zaak daadwerkelijk steunt.⁶⁰ Milieudefensie komt immers niet op voor de individualiseerbare belangen van een “achterban”, maar voor de diffuse milieu-, klimaat- en duurzaamheidsbelangen van huidige en toekomstige generaties. Wel heeft Milieudefensie in feitelijke zin een zeer grote achterban die haar activiteiten op dit gebied ondersteunt en een warm hart toedraagt.

3.5 Tussenconclusie

74. De conclusie van het voorgaande is dat de verweren van ING dat Milieudefensie niet aan het waarborgvereiste zou voldoen niet kunnen slagen. ING hanteert daarvoor in meerdere opzichten een onjuiste toetsingsmaatstaf. Ook zijn de feitelijke aantijgingen van ING dat Milieudefensie haar achterban niet voldoende zou informeren onjuist. In alle eerlijkheid meent Milieudefensie dat de stellingen van ING inhoudelijk niet kunnen worden gezien als een serieus niet-ontvankelijkheidsverweer, maar moeten worden opgevat als een poging om de geloofwaardigheid van Milieudefensie te ondermijnen.

⁵⁹ Milieudefensie heeft naar aanleiding van de CvA van ING ook de informatie over de vordering ten aanzien van de hypotheekportefeuille aangevuld: <https://milieudefensie.nl/actueel/dit-is-ings-reactie-op-onze-dagvaarding>.

⁶⁰ CvA, par. 748. De onderhavige zaak laat zich ook niet vergelijken met de zaak van Stichting Databescherming Nederland (“SBDN”) tegen X en Twitter, zie Rechtbank Amsterdam 4 februari 2026, ECLI:NL:RBAMS:2026:1555. In die groepsactie is vastgesteld dat SBDN niet voldeed aan het waarborgvereiste, waarbij enige relevantie toekwam aan de informatievoorziening over de vorderingen. Dit betrof een massaclaim waarin SBDN feitelijk namens alle Nederlanders schadevergoeding wilde vorderen, maar slechts 11.000 mensen hun steun zouden hebben betuigd door het invullen van enkele gegevens via een webformulier, en dat SBDN kennelijk ter verkrijging van die aanmeldingen had gesteld dat de vorderingen er onder meer op waren gericht om onrechtmatige privacyschendingen te beëindigen en verder te voorkomen. Dat doel kon volgens de rechtbank kennelijk maar in beperkte mate worden bereikt omdat daarvoor de verkeerde entiteit was gedagvaard. Om onder meer deze redenen vond de rechtbank dat onvoldoende was komen vast te staan dat SBDN in deze groepsactie en massaclaim over een ‘echte’ achterban beschikte (zie r.o. 5.21 t/m 5.26).

4. Ontvankelijkheid ex artikel 1018c lid 5 Rv

75. Op grond van artikel 1018c lid 5 Rv dient de rechter alvorens over te gaan tot inhoudelijke behandeling eerst te beslissen of:
- (a) de eiser voldoet aan de ontvankelijkheidseisen van artikel 3:305a BW;
 - (b) de eiser voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat het voeren van deze collectieve vordering efficiënter en effectiever is dan het instellen van een individuele vordering doordat de te beantwoorden feitelijke en rechtsvragen in voldoende mate gemeenschappelijk zijn, het aantal personen tot bescherming van wier belangen de vordering strekt, voldoende is en, indien de vordering strekt tot schadevergoeding, dat zij alleen dan wel gezamenlijk een voldoende groot financieel belang hebben;
 - (c) niet summierlijk van de ondeugdelijkheid van de collectieve vordering blijkt op het moment waarop het geding aanhangig wordt.
76. Met betrekking tot sub (a) geldt het volgende. Milieudefensie heeft uitgebreid onderbouwd dat zij voldoet aan de eisen van artikel 3:305a BW.⁶¹ In de Dagvaarding heeft Milieudefensie onderbouwd dat op grond van artikel 3:305a lid 6 BW de lichtere ontvankelijkheidstoets geldt en de eisen van sub a tot en met e (en lid 5) niet van toepassing zijn.⁶² Niettemin heeft Milieudefensie in de Dagvaarding onderbouwd dat zij ook aan de eisen van sub a t/m e voldoet en dat sub f niet van toepassing is.⁶³ Met uitzondering van het waarborgvereiste/representativiteitsvereiste, betwist ING in de CvA niet dat Milieudefensie aan de eisen van artikel 3:305a BW (inclusief artikel 3:305a lid 2 sub a t/m e en lid 5 BW) voldoet.
77. Voorts geldt ten aanzien van sub (b) dat de essentie van de algemeen belangactie is dat deze efficiënter en effectiever is dan het instellen van een individuele vordering. Sterker nog, de behartiging van het algemeen belang is feitelijk alleen mogelijk via collectieve belangenbehartiging, waarin wordt opgekomen voor een grote groep onbepaalde personen. Individuele geschilbeslechting is in dit soort kwesties immers niet of nauwelijks te realiseren. Een collectieve actie als deze voorziet dan in een effectieve en efficiënte rechtsbescherming die anders zou ontbreken. Zie in dit verband ook het Gerechtshof Den Haag in de zaak die Milieudefensie met de steun van diverse maatschappelijke (milieu-)organisaties (tevens mede-eisers) voert tegen Shell (onderstrepingen toegevoegd, adv.):

“De te beschermen belangen van burgers in Nederland en het Waddengebied zijn daarom voldoende gelijksoortig en lenen zich voor bundeling in deze procedure. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat een efficiënte en effectieve rechtsbescherming ook alleen door een collectieve actie gewaarborgd kan worden. Het is niet goed denkbaar, en daarom vanuit een oogpunt van rechtsbescherming onwenselijk, dat alle individuele burgers van Nederland en het Waddengebied die behoren tot de achterban van Milieudefensie c.s., individueel een procedure

⁶¹ Dagvaarding, hoofdstuk III.2.2 en III.2.3.

⁶² Dagvaarding, hoofdstuk III.2.4.

⁶³ Dagvaarding, hoofdstuk III.2.5.

tegen Shell aanhangig zouden (moeten) maken om bescherming te zoeken in hun belang bij het voorkomen van een gevaarlijke klimaatverandering."⁶⁴

78. Ten aanzien van sub (c) geldt dat dit een filter betreft tegen evident ongefundeerde claims. A-G De Bock concludeert op basis van de wetsgeschiedenis "dat een collectieve actie slechts bij uitzondering ('in uitzonderlijke gevallen') strandt op het vereiste van art. 1018c lid 5 sub c Rv. Het moet overduidelijk zijn dat de collectieve actie niet kan slagen."⁶⁵ Het past volgens De Bock in dit verband ook niet om al in de ontvankelijkheidsfase te zeer vooruit te lopen op een inhoudelijke beoordeling van de vorderingen.⁶⁶ Ook om deze reden kunnen de stellingen van ING dat ING niet verantwoordelijk is voor haar Scope 3-emissies en dat toewijzing van de vorderingen van Milieudefensie (op mondiale schaal) geen zin zou hebben,⁶⁷ geen rol spelen in de ontvankelijkheidsfase. Dat zijn verweren van ING waarvan de juridische relevantie en de inhoudelijke juistheid moet worden beoordeeld, waarvoor in de ontvankelijkheidsfase geen ruimte is.

5. Verzoek om artikel 1018e, 1018f en 1018g Rv buiten toepassing te laten

79. In de Dagvaarding heeft Milieudefensie de rechtbank verzocht om artikel 1018e Rv, 1018f Rv en artikel 1018g buiten toepassing te laten.⁶⁸ Milieudefensie heeft in dit verband met verwijzing naar rechtspraak betoogd dat de regelingen tot aanwijzing van een exclusief belangenbehartiger ("EB"), de vaststelling van de nauw omschreven groep en de publicatie in verband met de opt-out (of opt-in) van een collectieve actie uitsluitend van toepassing zijn op groepsacties, waarin een vereniging of stichting opkomt voor de gebundelde belangen van een bepaald of bepaalbaar aantal individuele personen. Die regelingen zijn echter niet geschikt voor toepassing in ideële collectieve acties en dienen in dit verband ook geen doel.⁶⁹

80. ING heeft zich in de CvA niet uitgelaten over de toepasselijkheid van deze bepalingen.

81. In de WAMCA-evaluatie – die na het uitbrengen van de Dagvaarding is gepubliceerd – is bevestigd dat artikel 1018e t/m 1018g Rv zich niet goed lenen voor toepassing in (met name) ideële collectieve acties onder artikel 3:305a lid 6 BW (de WAMCA-evaluatie spreekt korthedshalve over lid-6-acties).

82. Ten aanzien van de aanwijzing van een EB is opgemerkt dat aanwijzing van de exclusief belangenbehartiger in lid-6-acties een knelpunt oplevert. Dat regime is toegeschreven naar de situatie dat meerdere 305a-organisaties overgaan tot registraantekening, maar in lid-6-acties

⁶⁴ Gerechtshof Den Haag 12 november 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:2099, r.o. 6.4.

⁶⁵ Conclusie van A-G de Bock van 30 januari 2026, ECLI:NL:PHR:2026:129, par. 11.7. Zie ook Rechtbank Amsterdam 14 februari 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:745, r.o. 5.98 waarin wordt gesproken over de "uitzonderingssituatie [...] dat de vordering jegens deze entiteiten overduidelijk ongegrond is of bij een verkeerde rechter is aangebracht." Wissink spreekt in dit verband ook wel van "[e]en haakje om vroegtijdig te filteren op ongefundeerde claims", zie P. Wissink, 'Congresverslag: International Class Action Regimes and Settling Mass Personal Injury', VR 2021/125, p. 300.

⁶⁶ Ibid, par. 11.8.

⁶⁷ Zie onder meer par. 743 CvA.

⁶⁸ Dagvaarding, par. 165 t/m 177.

⁶⁹ Dagvaarding, par. 174, met verwijzingen naar relevante rechtspraak op dit punt.

heeft deze situatie zich tot nu toe niet voorgedaan.⁷⁰ Eén van de aanbevelingen van de WAMCA-evaluatie is om in de WAMCA een regel op te nemen over het (loslaten van de verplichting tot) aanwijzen van een EB als één 305a-organisatie een registraantekening maakt (of als meerdere belangenorganisaties gezamenlijk één dagvaarding registreren) of wettelijk te codificeren dat de rechter de mogelijkheid heeft om deze stap over te slaan in deze gevallen.⁷¹ Om dezelfde reden doet de WAMCA-evaluatie ook de aanbeveling om de rechter de ruimte te geven om de wachttermijn van 3/6-maanden ex artikel 1018d Rv over te slaan in lid 6-acties.⁷²

83. De fase na aanwijzing van een EB bestaat normaal gesproken uit het vaststellen van de nauw omschreven groep en hun rechtsvordering. In deze fase wordt ook een opt-out-mogelijkheid geboden aan groepsleden. Ook hiervan stelt de WAMCA-evaluatie vast dat deze fase met name in lid-6-acties resulteert in knelpunten. Dit omdat sommige lid-6 acties – zoals ook de onderhavige actie van Milieudefensie – zich richt op een groep die diffuus en onbepaald is, waardoor het aanwijzen van een nauw omschreven groep niet mogelijk is.⁷³ Bovendien heeft de opt-out-mogelijkheid niet altijd een functie (beter gezegd: geen functie) als wordt opgekomen voor een algemeen belang waarbij niemand zich kan onttrekken aan het oordeel van de rechter op dat punt, aldus ook de WAMCA-evaluatie.⁷⁴ In de evaluatie wordt voorgesteld om bij wet vast te leggen dat de rechter de ruimte heeft om geen nauw omschreven groep vast te stellen als een groep diffuus en onbepaald is, waardoor de vaststelling daarvan niet mogelijk is, alsook om de rechter bij wet de ruimte te laten om in geval van een lid-6-actie de opt-out-fase over te slaan, als daarin wordt opgekomen voor een algemeen belang waarbij een individu zich niet kan onttrekken aan de uitkomst.⁷⁵
84. Indachtig deze breed erkende ongeschiktheid van artikel 1018e en 1018f Rv in algemeen belangacties concludeert Milieudefensie nogmaals dat het passend is om artikel 1018e en 1018f Rv buiten toepassing te laten, mede indachtig de achterliggende ratio van de WAMCA om een efficiënte en effectieve rechtsbescherming te bevorderen.
85. Ten aanzien van artikel 1018g Rv is in de WAMCA-evaluatie overwogen dat het in lid-6-acties met een ideëel doel waarin wordt opgekomen voor een algemeen belang, mogelijk niet in de rede ligt om te schikken en dat los daarvan de schikkingsfase tijdens de ontvankelijkheidsfase te vroeg komt in de 305a-procedure. De WAMCA-evaluatie doet ook hier de aanbeveling om de rechter de ruimte te geven om de schikkingspoging voorafgaand aan de inhoudelijke beoordeling over te slaan of een poging daartoe te laten doen op een (later) moment.⁷⁶ Bovendien ziet artikel 1018g Rv uitdrukkelijk op een schikking tot het verkrijgen van schadevergoeding, terwijl de vorderingen van Milieudefensie betrekking hebben op het verkrijgen van een bevel tot emissiereducties. Ook om die reden is de geïnstitutionaliseerde schikkingspoging van artikel 1018g Rv voorafgaand aan verdere inhoudelijke behandeling niet

⁷⁰ R. Rijnhout & T. Arons, J. Hoevenaars, C. Klaassen, E. Erken, M. Overheul, E. de Jong, X. Kramer en W. van Boom, 'Vijf jaar WAMCA, Evaluatie Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie (2020-2025)', september 2025, p. 11.

⁷¹ Ibid, p. 11.

⁷² Ibid, p. 10.

⁷³ Ibid, p. 11.

⁷⁴ Ibid, p. 11.

⁷⁵ Ibid, p. 11.

⁷⁶ Ibid, p. 13.

aangewezen en verzoekt Milieudefensie ook deze bepaling buiten toepassing te laten. Los daarvan geldt uiteraard dat Milieudefensie op ieder moment met ING in gesprek zou willen gaan indien ING bereidheid toont om over te gaan tot een noemenswaardige aanscherping van haar klimaatbeleid.

6. De vorderingen tot verkrijging van een verklaring voor recht

86. In par. 735 CvA en voetnoot 1247 bij par. 747 CvA stelt ING dat Milieudefensie geen verklaring voor recht kan vorderen dat ING “*onrechtmatig handelt jegens Milieudefensie*” omdat zij niet voor haar eigen belang opkomt, maar voor de belangen van huidige en toekomstige generaties Nederlandse ingezetenen.
87. ING is hier kennelijk het basisprincipe van artikel 3:305a BW uit het oog verloren, inhoudende dat Milieudefensie, wanneer zij voldoet aan de eisen van artikel 3:305a BW, op eigen naam (en dus niet namens andere personen) op kan komen voor de door haar beschermde belangen. Op grond daarvan kan Milieudefensie ter bescherming van die belangen op eigen naam rechtsvorderingen instellen, waaronder een gebod, een verbod of een verklaring voor recht.
88. Als procespartij die in rechte opkomt voor het algemene belang (van huidige en toekomstige generaties Nederlandse ingezetenen) van het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering kan Milieudefensie ING op eigen naam aanspreken en spreekt de rechter zich vervolgens uit over de rechtsverhouding tussen Milieudefensie en ING. In deze zaak ligt dus voor of ING *jegens* Milieudefensie verplicht is tot het reduceren van emissies en of ING onrechtmatig handelt *jegens* Milieudefensie.⁷⁷ Het is duidelijk dat dit inhoudt dat een dergelijke verklaring bij toewijzing betrekking heeft op het onrechtmatig handelen jegens de belangen waarvoor Milieudefensie in rechte opkomt.

7. Conclusie

89. De conclusie van al het voorgaande is dat ING's verweren onjuist zijn. ING miskent de achtergrond en inhoud van het waarborgvereiste. ING miskent voorts in meer algemene zin het karakter van deze collectieve actie in het algemeen belang. Ten slotte kan ING's verwijzing naar de beweerde onvolledigheid en/of onjuistheid van een paar losse zinnen op de website van Milieudefensie niet leiden tot niet-ontvankelijkheid, maar laat ING ook ten onrechte de bredere context daarvan en de verdere uitgebreide informatievoorziening van Milieudefensie over deze zaak buiten beschouwing.
90. Milieudefensie heeft in de Dagvaarding en in deze akte onderbouwd dat aan alle relevante voorwaarden van artikel 1018c lid 5 Rv is voldaan. Milieudefensie vraagt de rechtbank om haar

⁷⁷ Vgl. het vonnis van de rechtbank in de stikstofzaak van Greenpeace, ECLI:NL:RBDHA:2025:578, dictum onder 6.1 waar de rechtbank voor recht verklaart dat de Staat *jegens Greenpeace* onrechtmatig handelt. In r.o. 5.9 overweegt de rechtbank ook dat sprake is van een algemeen belangactie mede omdat “*Greenpeace met deze collectieve actie niet beoogt om een rechtsverhouding te doen vaststellen tussen de Staat en andere personen dan Greenpeace.*” Vgl. ook het arrest van de Hoge Raad van 18 december 1992 inzake Kuunders/Natuur en Milieu, Kuunders/Milieuorganisaties, ECLI:NL:HR:1992:ZC0808, m.nt. C.J.H. Brunner, M. Scheltema, r.o. 4.1.2 (onderstreping toegevoegd), waar de Hoge Raad het oordeel van het hof bevestigt dat in geval van aantasting van milieubelangen “*door schending van tot hun bescherming strekkende normen, zulks jegens rechtspersonen tot wier statutaire taak het behartigen van die belangen behoort, onrechtmatig is, zodat deze daarin in elk geval de bevoegdheid ontlennen in rechte een verbod van verdere schending te vorderen.*”

ontvankelijk te verklaren in haar vorderingen en om artikel 1018e, 1018f en 1018g Rv buiten toepassing te laten.

Advocaat

Deze zaak wordt behandeld door mr. R.H.J. Cox (r.cox@paulussen.nl) en P. Heemskerk (p.heemskerk@paulussen.nl) van Paulussen Advocaten N.V. te Maastricht (2878323)